

В.І. Кочеров, Н.С. Сапронова,
Макіївський економіко – гуманітарний інститут

Доведено необхідність переходу до інтенсивного технічного та інноваційного типу розвитку. Розглянуто чинники, які впливають на реалізацію управління інноваційною діяльністю. Розглянуто обмеженість екстенсивних чинників економічного зростання.

Інноваційний розвиток є визначальним фактором зростання ефективності діяльності підприємства, підвищення якості продукції, економічного і вигідного використання природних ресурсів, запобігання екологічним наслідкам індустріалізації. Тільки за умови досягнення високого рівня інноваційної діяльності підприємств економіка країни зможе включитися до світового процесу економічного розвитку. Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується нестабільністю процесу науково-технічного розвитку, а в цілому ряді виробництв – морально застарілими основними засобами. Негативний вплив також справляють незавершеність економічних перетворень, слабкість ринкових інструментів економіки, збереження економічних відносин із світовими партнерами, заснованими на імпорті високотехнологічного обладнання, машин, товарів народного споживання в обмін на експорт паливно-сировинних ресурсів, нерівномірний розвиток регіонів, відсутність наукової системи менеджменту на всіх рівнях ієрархії. Саме інноваційні зміни визначають циклічний характер соціально-економічної еволюції. Тому еволюційний процес в економічній системі відбувається через інноваційний процес. Технологічні інновації стимулюють модернізацію і технічну перебудову суспільства. Інноватори уособлюють собою механізм шляхів розвитку соціально – економічної системи.

Проблемам вибору форм, методів та інструментів державного регулювання економіки та інноваційної діяльності приділяли увагу як вітчизняні вчені – В. Александрова, Ю. Бажал, О. Білорус, А. Гальчинський, В. Геєць, Г. Добров, М. Долішній та ін., так і іноземні вчені – Г. Бакош, І. Балабанов, Р. Блейк і Дж. Моутон, та ін.. Враховуючи пріоритетність структурної проблеми у контексті економічного зростання, стратегія структурної перебудови та відповідні програмні заходи мають стати провідною складовою,

ядром загальнонаціональної стратегії і в цілому соціально – економічного розвитку. Здійснення науково – технологічного розвитку, реалізація завдань структурно – інноваційної стратегії є найважливішою цільовою функцією інноваційного процесу. Інноваційний процес як процес, що спирається на науку, техніку, економіку, підприємництво й управління, можливий тільки на основі зростання й реалізації інвестицій. Без ефективного розвитку цих складових суспільство приречене на деградацію. В Україні доцільною є модифікація критеріїв виокремлення інноваційних підприємств. Від визначення технологічних пріоритетів (які нині встановлюються законодавчо) слід перейти до більш гнучкої системи встановлення критеріїв відбору технологій та інноваційних проектів (ідей). При цьому мають бути сформовані відповідні внутрішні умови залучення інвестицій в країнах з перехідною економікою, в тому числі і в Україні. Економічні умови слід створити заздалегідь. У процесі розробки нової Концепції науково – технологічного та інноваційного розвитку України.

Україна вже сьогодні має бути готовою запропонувати світу нововведення саме радикального характеру, від використання яких можна очікувати значного ефекту. В іншому разі за відсутності інноваційного характеру нових технологій розвиватися за рахунок традиційних видів діяльності буде важко, оскільки у випадку відсутності цілеспрямованих дій, які забезпечують приплив капіталів до сфери високих технологій не буде інноваційних змін, а значить модернізації національної економіки. Найефективнішими є інвестиції в інновації, де учасники інвестиційного ринку мають можливість одержати досить високий прибуток. Високий потенціал ефективності інновацій забезпечує попит на нововведення з боку суб'єктів господарської діяльності, формуючи ринок науково – технічних, організаційних, економічних і соціальних нововведень.

На варіанти організації інноваційних процесів і напрямів інноваційної діяльності впливає велика низка чинників, у тому числі ціннісний аспект нововведень, наявність конкуренції і т. ін. Для того, щоб обґрунтовано виділяти інвестиції для здійснення інноваційних процесів, необхідно усвідомити основні ознаки і принципів зміст усієї різноманітності новацій та нововведень. Їхня класифікація за базовими ознаками й іншими характеристиками допоможе у прийнятті рішень щодо управління інноваціями, визначення напрямів інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність в Україні поки що не набула такого ступеня теоретичного і практичного розвитку, який би сприяв змінам і в інвестиційній політиці, оскільки попередня була

незадовільною передусім через високу питому вагу інвестицій у так звані базові галузі промисловості, а сама функціональна структура інвестицій радикально змінилася.

Особливо актуальна ця проблема для галузей економіки України з традиційно високим інтелектуальним і промисловим потенціалом. Однак і в них не можна констатувати помітних успіхів у сфері інновацій, особливо щодо впровадження новацій у практику, що призводить до неухильного відставання від технічного і технологічного рівня розвитку індустріальних держав. Виникнення, розвитку і поширення нововведень у межах конкретної організації або в масштабах держави вказує на те, що необхідно застосовувати системний підхід, щоб визначити сутність інноваційної діяльності.

Однією з найактуальніших проблем сучасного стану життя суспільства є розкриття внутрішньої сутності інформатизації як глобального інноваційного. Інвестування інноваційної діяльності в Україні залишається на дуже низькому рівні, хоча в нашій державі вона може бути важливим важелем усунення багатьох кризових явищ: стимулом у розвитку фундаментальної науки; протидіяти втраті наукового потенціалу внаслідок виїзду вчених за кордон; вирішувати екологічні проблеми, сприяти прискоренню конверсії військового виробництва з максимальним ефектом для перетворення технологічних основ цивільного виробництва; забезпечувати проведення структурної перебудови і господарського піднесення регіонів та окремих галузей народного господарства; сприяти вирішенню проблеми послаблення залежності від імпорту нових технологій та скорочення бюджетного дефіциту і платіжного балансу. Важливу роль інноваційна діяльність може відіграти і в розвитку ринкових відносин, у подоланні монополізму в країні. Сучасний вітчизняний ринок інновацій передбачає створення реальних умов для переходу економіки на інноваційно-інвестиційний. Саме на такому шляху слід активніше залучати економічні важелі впливу для оновлення виробництва, яке спроможне конкурувати на світовому ринку. Однак нині на більшості підприємств України інноваційна діяльність не здійснюється, а окремі спроби впровадження інновацій стримуються безліччю перешкод на мікро – та макрорівні.

Освоєння підприємствами нових технологій та інновацій потребує об'єктивної оцінки їхніх параметрів і визначення характеристик потенціалу, які мають важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності шляхом розроблення та реалізації нової інноваційної політики розвитку країни. Сьогодні в Україні іншого шляху розвитку, крім інноваційного, немає, оскільки старіння

основного капіталу та методів управління дійшли крайньої межі при наявності значного інноваційного потенціалу, який, на жаль, поступово руйнується. З огляду на це аналіз інноваційного потенціалу та інноваційно-пріоритетних напрямів структурної перебудови економіки є актуальним. При формуванні інноваційної політики характерним є активне вивчення й освоєння досвіду країн із розвинутою ринковою економікою з обов'язковою адаптацією до умов нашої країни, а також розвиток вітчизняної науки та практики з урахуванням набутих досягнень, традицій і особливостей.

Докорінне реформування виробництва в Україні неможливе без великомасштабних інституціональних та організаційно-економічних перетворень. Здійснення структурних зрушень в економіці України передбачає активне перепрофілювання багатьох підприємств, формування нових коопераційних зв'язків, що забезпечують можливість реалізації перспективних науково – технічних програм розвитку виробництва. Це потребує залучення великого обсягу довгострокових інвестицій. Залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, передусім у науково-виробничу сферу, дасть змогу багатьом підприємствам мати ефективні інструменти прискорення розвитку пріоритетних сфер виробничої діяльності.

Достатній інноваційний потенціал дасть змогу трансформувати конкурентне середовище в економіці України. Саме конкуренція є ефективним координаційним інструментом, дійовим механізмом відтворення інноваційного потенціалу, узгодження економічних інтересів різних суб'єктів. Крім того, конкуренція також генерує дійові стимули для того, щоб підтримувати ініціативний характер інноваційної діяльності, здійснювати науково – технічне оновлення виробництва. Держава може впливати на зовнішні й внутрішні чинники трансформації конкурентного середовища, які пов'язуються, відповідно, з дією ринкових механізмів та реалізацією інноваційного потенціалу.

Існують й інші причини, а саме: неопрацьованість методик та механізму управління інноваційною діяльністю на рівні підприємств, що зумовлює їхню несприйнятливість до інновацій. Щоб керування процесом залучення нових технологій у господарську діяльність стало комплексним і системним, необхідно здійснити оцінку інноваційного підприємства. Можна установити динамічну відповідність між поточною виробничою і стратегічною інноваційною діяльністю підприємств і здійснити попередній фінансовий контроль на користь реалізації тієї або іншої технології. Визначення на цій основі інноваційного потенціалу дозволяє проконтролювати слушність

обраного напрямку інноваційного розвитку з позицій сучасного і подальшого фінансового стана підприємства.

На інноваційну діяльність впливають чинники зовнішнього і внутрішнього середовища підприємств. На реалізацію стратегії управління інноваційною діяльністю впливають такі групи чинників: цілі, завдання і стратегія підприємства, кваліфікаційний, страховий та якісний склад працівників; управління й організаційні структури, їхнє інформаційне й ресурсне забезпечення, оцінка внутрішніх і зовнішніх можливостей та обмежень. Реалізації інноваційного потенціалу передбачає наявність таких етапів: підготовчий етап, зміна системи управління, стабілізація. Упровадження методів реалізації інноваційного потенціалу передбачає, що використання економічних методів має супроводжуватися ефективними механізмами їхньої державної підтримки та формування фінансових і законодавчих стимулів для здійснення інноваційних технологій і підприємництва у сфері науки й науково – технічної діяльності, що є найважливішим напрямом державного регулювання в інноваційній сфері.

Ефективною формою державної підтримки інноваційної та наукової діяльності є створення за участю держави вузівсько-промислових дослідницьких центрів. Завдання полягає у стимулюванні об'єднання фінансових ресурсів і матеріально-технічної бази промисловості з кваліфікованими кадрами вузів. Засобами такого стимулювання можуть бути фінансування початкових витрат вузівсько – промислових центрів із коштів державного бюджету; видача підприємствам – учасникам безкоштовних ліцензій на використання розроблених винаходів і відкриттів.

Висновки

Таким чином, розглянуті позначення напрямів інноваційної діяльності потребує залучення інвестицій. Наростаючий приплив інвестиційних ресурсів, що сприяє активізації інноваційної діяльності, стає своєрідним вираженням внутрішньої економічної сили та фінансової безпеки країни. Залучення внутрішніх й іноземних інвестицій в інноваційну сферу дозволить багатьом підприємствам мати ефективні інструменти прискорення розвитку пріоритетних сфер виробничої діяльності, спрямованих на досягнення поставлених підприємством інноваційних цілей.